

Innovació educativa a l'assignatura de Llatí dels graus de Filologia

Lluís Pomer Monferrer

Universitat de València
luis.pomer@uv.es

Recepció: 16/9/2011

Resum

Aquest treball presenta l'experiència educativa que durant cinc cursos (2005-06 a 2009-10) ha tingut un grup d'innovació de la Universitat de València per a un curs de llatí de les llicenciatures de les filologies romàniques, i que s'ha adaptat per al primer curs del grau de totes les filologies a partir del curs 2010-11. A la principal dificultat d'aquesta assignatura, l'heterogeneïtat de l'alumnat, s'afegia la reducció de crèdits amb la consegüent minva d'hores.

Paraules clau: didàctica del llatí, innovació docent, didàctica de la llengua i la literatura, didàctica de les llengües clàssiques, universitat.

1. Els plans d'estudi de la Facultat de Filologia de la Universitat de València

Els primers plans d'estudi de la Facultat de Filologia de la UV van ser els del 79. La llicenciatura constava de cinc cursos tancats, els tres primers dels quals eren comuns per a totes les filologies. D'aquesta manera, fins i tot els futurs llicenciats en Filologia Clàssica teníem en comú amb totes les especialitats tres cursos de llatí durant els tres primers cursos de la carrera. Ja aleshores el major problema era el mateix que existeix ara: els alumnes que no havien estudiat llatí durant el batxillerat tenien moltíssimes dificultats per aprovar tres cursos de llatí, amb textos d'autors com Ciceró, Virgili, Titus Livi o Terenci, i necessitaven l'ajuda d'algun professor particular.

Aquesta situació va canviar quan entraren en vigor els plans d'estudis del 93, amb una estructura que establia el nivell d'obligatorietat en la mínima troncalitat, de manera que la major part de matèries i disciplines tenien un caràcter optatiu i el concepte de curs desaparegué: l'alumne elaborava el seu propi currículum i l'únic principi organitzador era el concepte de cicle. En la pràctica, es va crear una situació de gran confusió, per la dificultat de coordinació de set titulacions filològiques, agreujada per uns horaris que feien romandre els alumnes tot el dia a la facultat, amb el consegüent menyscapse per al seu treball personal i per al rendiment acadèmic. S'inicià prompte una reforma de la reforma, plantejada durant el curs 1996-97 i que donà com a resultat el pla 2000, últim de les llicenciatures en Filologia, en el qual es tornà al concepte de curs i a una carrera de cinc anys on cada assignatura tenia un curs assignat.

Els estudis de llatí veieren reduïda substancialment la seua obligatorietat tant als plans del 93 com als del 2000, de manera que, dels tres cursos de llatí obligatoris per a totes les titulacions de Filologia dels plans del 79, només romangué com a troncal l'assignatura de Llatí, de 10 crèdits, per a les titulacions de Filologia Hispànica,

Catalana, Francesa i Italiana, és a dir, les romàniques. Aquesta assignatura era anual, de tres hores a la setmana, dues teòriques dilluns i dimecres, i una pràctica divendres.

Amb l'entrada en vigor dels graus el curs 2010-11, la presència de la llengua llatina als graus de Filologia va quedar establerta en una assignatura, el Llatí I, de formació bàsica d'un semestre al primer curs, de 6 crèdits, que en la pràctica representen dues classes a la setmana amb una duració de dues hores durant un semestre –en la pràctica, amb les festes, menys de quinze setmanes–. Això sí, l'assignatura és obligatòria per a tots els estudis filològics de grau, que a la UV són cinc: grau en Estudis Anglesos, Filologia Catalana, Estudis hispànics, Llengües Modernes i les seues Literatures i Filologia Clàssica. El Llatí I d'aquest grau, tot i tenir el mateix descriptor, té una exigència superior com a preparació per als altres set cursos de llatí que hi inclou.

2. El Pla d'Innovació Educativa a l'assignatura de Llatí troncal de les llicenciatures en Filologia Hispànica, Catalana, Francesa i Italiana

Des del curs 2005-06 i fins al 2009-10 un grup de professors de la UV, sota la direcció de la professora Concha Ferragut, hem desenvolupat el Pla d'Innovació Educativa de Convergència Europea previ a la implantació dels graus en l'assignatura de Llatí troncal de primer de Filologia. Els professors de teoria i els de pràctica ens reuníem setmanalment per tal que el de pràctica poguera aplicar als textos els divendres aquella teoria que s'havia explicat els dilluns i els dimecres –no sempre, i en la pràctica poques vegades un mateix professor es feia càrrec de la teoria i de la pràctica d'un mateix grup. El professor de teoria, però, no es limitava a explicar durant dues hores a la setmana el seu temari, sinó que també efectuava a les seues classes anàlisi i comentari de textos per exemplificar els temes, de la mateixa manera que el professor de pràctica, quan exemplificava als seus textos la teoria prèviament explicada, devia recordar-la. D'aquesta manera, als últims mesos del curs tant els professors de teoria com els de pràctica es dedicaven a treballar una sèrie de textos; durant els primers cursos del PIE, del 2005-06 al 2007-08, de març a juny estudiàvem un autor diferent en teoria i en pràctica, Sal·lusti i la *Conjuració de Catilina* i una selecció d'epigrames de Marcial respectivament; els cursos 2008-09 i 2009-10, però, unificàrem l'autor, en aquest cas Marcial, tant per les classes de teoria com per les de pràctica. Fèiem servir el llibre de Miquel Dolç (1981), treballant el professor de teoria els epigrames de més de quatre versos i el de pràctica els de quatre o menys.

Els professors de pràctica, de setembre a març, treballàvem amb un dossier de frases elaborat per nosaltres i dividit per temes –valors dels casos (50), adjectius (25), pronoms (29), formes personals del verb (27), formes no personals (38), sintaxi oracional (130) –, en el qual podien practicar la teoria que durant dilluns i dimecres havia explicat el professor d'aquesta.

Els temes de teoria estaven basats, amb retocs i canvis progressius segons la nostra experiència, en el model del llibre de Guy Serbat (1986). Una característica positiva d'aquest llibre en relació a altres gramàtiques és la presència al final de quasi tots els temes d'un apartat titulat «Du latin aux langues romanes», on s'expliquen les evolucions de tota mena i en tots els camps –fonologia i prosòdia, morfosintaxi nominal, morfosintaxi verbal i sintaxi de l'oració– que ha patit la llengua llatina en el seu pas a les llengües romàniques. Nosaltres, com és natural, adaptàrem aquest apartat principalment a l'evolució al català i al castellà –sense descurar, per suposat, els exemples en francès, italià i portuguès principalment.

Així mateix, i com a complement a les classes de teoria i de pràctica, és a dir, a l'estudi de la llengua llatina, els alumnes llegien pel seu compte l'*Eneida* de Virgili, en català o castellà, obra sobre la qual es feia un examen oral al despatx del professor al llarg de l'últim mes de classe, maig. També preparaven pel seu compte i s'examinaven de cinc temes de literatura sobre cinc autors especialment representatius dels cinc gèneres literaris més importants de la literatura romana: Ciceró (oratòria), Titus Livi (historiografia), Ovidi (lírica), Plaute (teatre) i Virgili (èpica). Tot i que en un principi també era oral aquesta prova, a l'últim curs de la llicenciatura decidírem fer-la escrita juntament amb els exàmens teòric i pràctic.

Per exemplificar tota aquesta explicació, presente en l'apèndix I una part de la guia docent de l'assignatura del curs 2009-10 on s'inclouen els següents punts: «Temari i planificació temporal», «Metodologia i avaluació de l'aprenentatge», així com el «Cronograma».

Com es pot observar, una part del temari de teoria era preparada per l'alumnat amb l'ajuda bibliogràfica del professorat. La finalitat era que els professors pogueren centrar-se en aquells temes lingüístics més necessitats d'explicació com són els de morfosintaxi nominal i verbal i la sintaxi de l'oració. A banda de la bibliografia proporcionada a classe, a les hores d'atenció a l'alumnat el professor aclaria tots aquells dubtes que pogueren sorgir a l'hora de la preparació dels temes, la qual cosa també valia per als temes de literatura, en què era especialment necessària l'ajuda del professor en el punt 5, «Transcendència i transmissió literària de l'autor», no habitual als manuals de literatura llatina –només el de M. von Albrecht (1997) el tracta i basant-se sobretot en la recepció de la literatura anglesa i alemanya.

Una qüestió important a comentar és l'avaluació de l'aprenentatge. Seguint el pla d'innovació educativa (PIE), tractàvem d'animar a la participació i presència a classe, i donàvem a l'alumnat la possibilitat de presentar-se a uns controls parcials al llarg del curs que eliminaven la matèria ja estudiada en teoria, i en pràctica els oferia la possibilitat de fer un control a meitat de curs més senzill –només amb les frases adequades a la part del temari explicada fins al moment–, que excloïa, per exemple, les oracions subordinades que formen part dels últimes temes. D'aquesta manera, dividíem als alumnes en PIE i no PIE, segons hagueren assistit o no a les 2/3 parts de les classes. Els primers s'examinaven en la teoria de tres controls que anaven eliminant matèria al llarg del curs –desembre, març i juny– i en la pràctica de dos controls, un a meitat de curs –finals de gener o principis de febrer– i un altre al final de curs. Els alumnes no PIE tenien, per suposat, la possibilitat d'examinar-se a juny de tota la matèria tant en la teoria com en la pràctica. Als controls orals de lectura i als escrits de literatura no fèiem cap distinció entre alumnes PIE i no PIE.

3. L'assignatura de Llatí als graus de Filologia

El curs 2010-11 començarem la introducció dels graus a la Facultat de Filologia de la UV, seguint els famosos acords de Bolonya. L'experiència anterior d'innovació educativa ens ha servit de gran ajuda per la preparació de les guies docents, perquè tota la terminologia no ens resulta aliena després d'haver treballat amb ella durant cinc cursos, des del 2005-06 al 2009-10; a més a més, també he participat al pla d'innovació educativa de la Facultat de Geografia i Història en el qual vaig impartir l'assignatura de Llatí els cursos 2006-07 i 2007-08.

Era un repte adaptar el temari del llatí troncal de la llicenciatura de 10 crèdits, una assignatura anual de tres hores setmanals –dues de teoria i una de pràctica–, a una

assignatura com el Llatí I del grau de només 6 crèdits de Formació Bàsica –quatre hores de classe d'un semestre–, sobretot per la dificultat de condensar un curs sencer en poc més de tres mesos, que és la duració dels mal anomenats *semestres del grau*. Una vegada més, la comunicació setmanal entre els professors de teoria i de pràctica és absolutament necessària: hem mantingut els temes bàsics de l'assignatura, principalment els temes de morfosintaxi nominal i verbal i de sintaxi de l'oració, que són explicats el primer dia de la setmana pel professor de teoria i posats en pràctica el segon dia; a més a més, alguns professors de pràctica s'han vist obligats, per l'heterogeneïtat dels grups, a baixar el nivell una de les dues hores de pràctica, explicant qüestions que, teòricament, són conegudes per aquells alumnes que han cursat Llatí durant el batxillerat, la qual cosa hauria de ser obligatòria pels estudiants de Filologia, però no ho és de fet.

El temari, doncs, és bàsicament el mateix reduint alguns temes que, en tot cas, poden estudiar-se en la pràctica: o bé són introductoris, o bé són temes teòrics el coneixement dels quals no és estrictament necessari per a l'estudi dels textos. Així, el tema de la tipologia i història del llatí, consistent en la ubicació geogràfica, històrica i cultural de la llengua llatina, ha estat estudiat al batxillerat, i no només en les assignatures de llengües clàssiques, sinó en l'estudi de qualsevol llengua moderna; un simple recordatori tot explicant, d'una banda, l'origen del concepte llengua indoeuropea i la situació del llatí entre les mateixes i, d'altra banda, la situació de l'Imperi Romà en l'espai i en el temps, és suficient com a introducció. L'ordre de paraules també pot explicar-se en les classes pràctiques, durant la traducció de frases i textos. La interrogació és un tema que pot incloure's en l'estudi de les oracions subordinades completives, perquè la coincidència de les anomenades partícules, adverbis i pronoms interrogatius en les interrogatives directes i indirectes permet una explicació conjunta de totes dues per major claredat d'idees.

Així, hem perdut només la traducció pràctica durant tres mesos d'algun autor clàssic, però hem aconseguit mantenir un temari teòric complet introductor de la llengua llatina, desenvolupat mitjançant un dossier d'activitats, consistent bàsicament en unes frases adequades al temari i uns exercicis introductoris que només cal que facen els alumnes que ho necessiten, normalment els qui no han estudiat la llengua llatina al batxillerat. El dossier d'activitats que ja empràvem en el Llatí troncal de llicenciatura és aprofitat, en gran part, en l'actual del Llatí de grau. Les activitats són molt extenses i tenen una doble utilitat: servir d'exemple principalment als professors de pràctiques, amb la comoditat que implica que tots els alumnes tinguin al seu abast els exercicis, i donar als estudiants la possibilitat de practicar el treball individual, sobretot en els casos d'aquells que no han cursat mai llatí. Així mateix, el professor de teoria també pot servir-se de les activitats, principalment de les frases, per posar exemples d'alguna qüestió concreta, perquè, tot i que formen part del treball de les classes pràctiques, els exemples són molt nombrosos i adequats per al temari explicat. En bona lògica, açò requereix, com ja he dit, una contínua i setmanal comunicació entre els professors de teoria i de pràctica, especialment algun dia intermedi entre totes dues classes, perquè el primer li explique al segon sobre quin temari ha de fer les pràctiques i informar-lo, en cas que haja fet servir algun exercici del dossier d'activitats, el qual passe a explicar per temes seguidament.

- Tema 1. Fonologia. Sistema vocàlic i consonàntic. 1 setmana:

Els exercicis d'aquest tema es basen en practicar les nocions de prosòdia, perquè l'explicació dels sistemes vocàlic i consonàntic i l'evolució al llatí vulgar i les llengües modernes és més teòric. Consisteixen en separar les síl·labes d'unes paraules, col·locar el signe llarga o breu a la penúltima síl·laba d'unes altres

aplicant les regles de la quantitat, amb la finalitat de conèixer l'accentuació, i amb la mateixa finalitat assenyalar gràficament la síl·laba tònica i llegir correctament.

- Tema 2. Morfosintaxi: substantius i adjectius; pronom; verb. 8 setmanes:
Els exercicis estan dividits segons la classe de paraula, i contenen una sèrie d'activitats i un gran nombre de frases.
 - El substantiu. Les declinacions:
 1. Analitzar morfològicament i traduir una gran quantitat de substantius dels quals s'ha de dir el cas, nombre, gènere, enunciat, declinació i traducció.
 2. Completar un quadre col·locant cada forma al seu lloc: una sèrie de substantius en diversos casos del singular s'han de posar en la declinació corresponent.
 - L'adjectiu. Flexió. Concordança amb el substantiu. Graus de l'adjectiu:
 1. Completar diversos paradigmes d'adjectius de totes les classes omplerts parcialment: amb algunes formes es poden completar totes.
 2. Declinar en singular i plural sintagmes formats per un adjectiu i un substantiu: amb la forma del nominatiu singular o del nominatiu plural els estudiants han de saber completar la resta de casos.
 3. Emparellar els substantius d'una llista amb els adjectius d'una altra, assenyalant el gènere, nombre i cas.
 4. Formar el comparatiu de superioritat i el superlatiu d'alguns adjectius enunciats.
 5. Completar un quadre d'adjectius en grau positiu, comparatiu i superlatiu assenyalant-ne el gènere, nombre i cas. Els adjectius estan en qualsevol dels tres graus.
 6. Relacionar l'adjectiu en grau positiu amb la forma corresponent del comparatiu i del superlatiu. Es trata d'una pràctica sobre els comparatius i superlatius irregulars (*bonus, malus, magnus, parvus*)
 7. Una sèrie de frases molt senzilles on es presenten tres possibilitats d'anàlisi morfològica de substantius i adjectius per triar-ne una. Una vegada analitzades correctament les formes nominals, s'ha d'analitzar sintàcticament i traduir.
 8. Frases per analitzar sintàcticament i traduir, 55 per practicar l'ús dels casos, amb exemples paradigmàtics dels diversos valors, i 35 per practicar els adjectius: concordança, substantivació, ús de comparatius i superlatius.
 - Els pronoms:
 1. Llistes de pronoms separats per classes (personals, demostratius i fòrics, possessius, indefinits i relatius-interrogatius) per analitzar morfològicament i traduir.
 2. Una llista de pronoms o sintagmes contenint pronoms amb o sense preposició per traduir al llatí.
 3. Declinar una llista de grups de concordança formats per un determinant i un substantiu.
 4. 34 frases amb tota mena de pronoms.
 - El verb. Formes personals:
 1. Anàlisi i traducció d'una gran quantitat de formes verbals actives. En exercicis posteriors s'inclouen també formes passives.
 2. Conjuguar diversos temps d'indicatiu d'activa d'una sèrie de verbs. En exercicis posteriors s'inclouen també temps de subjuntiu.

3. Col·locar una sèrie de formes verbals d'una llista en diverses columnes, cadascuna de les quals és un temps verbal diferent
 4. Assenyalar les formes verbals que pertanyen al sistema d'*infectum* i les el *perfectum* d'una llista.
 5. Escriure l'enunciat i conjugar diversos temps verbals d'una llista de verbs.
 6. Traduir al llatí una llarga llista de formes verbals romàniques actives i passives.
 7. D'una llista de formes personals passives, traduir-les, passar-les a activa i traduir-les en activa.
 8. Analitzar sintàcticament i traduir una llista de 56 frases amb gran varietat de formes personals d'activa i de passiva.
- El verb. Formes nominals:
 1. D'una llista de formes verbals, posar-les en la seua columna corresponent de formes personals o no personals i traduir-les.
 2. Analitzar sintàcticament i traduir una llista de 30 frases amb tota mena de formes nominals i usos característics.
 - Tema 3. Sintaxi de l'oració: parataxi i hipotaxi. 4 setmanes: 95 frases amb tota mena d'oracions coordinades i subordinades.
 - Tema 4. Formació de paraules. 1 setmana: al dossier no s'inclouen exercicis de formació de paraules, el professor de teoria explica les diferents formes de creació lèxica –sufixació, derivació, composició, préstec, etc.– amb diverses llistes de sufixos i prefixos i el de pràctica complementa l'explicació amb exemples.

A més a més, al llarg del curs els professors que així ho desitgen passen alguns temes preparats per l'aula virtual perquè els estudiants els tinguen a la seua disposició. Alguns també, per suposat, expliquen tots o alguns temes amb PowerPoint.

Respecte als controls de lectura, donem la possibilitat de llegir algunes obres més curtes que l'*Eneida*, excepte en el Llatí I del grau d'Estudis Clàssics, com són un recull de relats de parelles enamorades de l'antiguitat clàssica o unes comèdies de Plaute.

A la literatura hem fet un canvi perquè els estudiants no es limiten a estudiar només un autor important de cada gènere literari, sinó tots, però tenim previst per al curs 2011-12 preparar un temari ja preparat que només hagen d'estudiar-lo sense perdre temps en la seua preparació.

En l'apèndix II presente els mateixos apartats que hem vist per al llatí troncal de llicenciatura, i un model d'examen del Llatí I de grau.

Bibliografia

- Michael VON ALBRECHT (1997), *Historia de la literatura romana*, Barcelona, Herder (trad. castellana de D. Estefanía i A. Pociña).
- Miquel DOLÇ (1981), *Marcial. Epigramas selectos*, Barcelona, Bosch.
- Lluís POMER; Emilio SALES (2010), *Antología de las más famosas historias de amor*, Madrid, Akal.
- Guy SERBAT (1986), *Les structures du latin*, París, Picard.

Curriculum

Lluís Pomer Monferrer és professor de llatí en la Universitat de València des del curs 1991-92 i Doctor en Filologia Clàssica amb una tesi defensada en 2002, premi de la SEEC. Entre les nombroses publicacions, sobre sintaxi, humanisme i tradició clàssica, destaca el llibre *Antología de las más famosas historias de amor* (Akal) i la traducció de dos llibres de *Las Disciplinas* de Lluís Vives (Ajuntament de València).

Apèndix I

LLATÍ TRONCAL DE LLICENCIATURA, CURS 2009-10

TEMARI I PLANIFICACIÓ TEMPORAL

Tema	Continguts ¹	h/t	h/p
1	Presentació Tipologia i història del llatí*	1	1
2	Fonologia i Prosòdia. Sistemes vocàlic i consonàntic. L'accent*		
3	Lexicologia: formació de paraules*		
4	Parts de l'oració		
4.1	Valors dels casos	6	3
4.2	Degradació i desaparició del sistema casual	1	
4.3	El gènere gramatical*		
4.4	L'adjectiu. Flexió. Substantivació. Graus de l'adjectiu	3	2
4.5	Els pronoms. Pronoms personals i reflexiu. Demonstratius i fòric. D'identitat i emfàtic. Possessius. Indefinits, interrogatius, relatiu	3	2
4.6	El verb.	9	2
5.	Sintaxi oracional. Parataxi i Hipotaxi		
5.1	L'ordre de les paraules*		
5.2	La interrogació	1	1
5.3	La subordinació relativa	2	2
5.4	Les subordinades completives	4	2
5.5	Les subordinades circumstancials	6	3
	Comentari de textos llatins	19	9

METODOLOGIA

1. Classes de teoria.
 - a. Setembre-març: Dues sessions a la setmana, dilluns i dimecres, dedicades a l'exposició del temari.
 - b. Abril-juny: comentari de textos: M. Dolç (1981).
 - c. L'estudiant prepararà de forma autònoma, sota la supervisió del professor, que proporcionarà les orientacions metodològiques i bibliogràfiques escaients, els següents temes del programa:
 1. Tipologia i història del llatí.
 2. Fonologia i prosòdia. Sistemes vocàlic i consonàntic. L'accent.
 3. Lexicologia: formació de paraules.
 - 4.3. El gènere gramatical.
 - 5.1. L'ordre de paraules.
2. Classes de pràctica.
 - a. Setembre-març: exercicis, anàlisi i traducció de frases exemplificatives sobre els continguts del temari.
 - b. Març-juny: anàlisi i traducció de poesia: M. Dolç (1981).
Els exercicis, frases i textos seran prèviament treballats de forma autònoma per l'estudiant, i en classe seran comentats i revisats, per tal de resoldre els dubtes que puguin ocasionar durant el treball personal de l'estudiant.
3. Lectura: l'*Eneida* de Virgili.
L'estudiant haurà de llegir pel seu compte l'*Eneida* de Virgili.

¹ Els temes marcats amb asterisc seran preparats pels estudiants.

Sobre aquesta obra hom realitzarà un control de lectura oral.

4. Literatura: autors i gèneres de la literatura llatina.

Per tal que hom puga conèixer alguns gèneres literaris i les seues característiques, els estudiants prepararan els temes de literatura sobre els següents autors llatins: Ciceró, Livi, Ovidi, Plaute i Virgili. El treball constarà dels següents punts:

1. Introducció al context històric de l'autor.
2. Biografia.
3. Obres.
4. Estudi dels gèneres literaris que conrea.
5. Transcendència i transmissió literària de l'autor.

Els estudiants realitzaran un examen escrit que versarà sobre algun(s) dels temes esmentat(s).

5. Tutories.

Tant de forma individual com en grup, els estudiants realitzaran periòdicament (1 cop al mes) una sessió de tutoria amb el professor, tant per resoldre dubtes sobre els continguts teòrics o pràctics, com per rebre les pertinents indicacions metodològiques i bibliogràfiques.

AVALUACIÓ DE L'APRENTATGE

1. Assistència i participació a les classes de teoria i pràctica: l'estudiant haurà d'assistir almenys als 2/3 de les classes presencials, tant de teoria com de pràctica. Hom valorarà molt positivament la participació activa a classe.

2. Realització de controls periòdics:

- a. Controls de teoria: hom realitzarà tres controls al llarg del curs. A les qüestions hom combinarà preguntes teòriques, tant aquelles explicades a classe com les dels temes preparats per l'estudiant, i eventualment anàlisi i traducció de frases.
- b. Controls de pràctiques: hom realitzarà dos controls al llarg del curs, sobre textos de dificultat semblant a la dels textos treballats a classe.

NB: Per tal de poder presentar-se a cada control cal haver assistit almenys a 2/3 de les classes presencials, tant de teoria com de pràctica.

3. Examen oral: control de lectura de l'*Eneida*.

4. Examen escrit sobre els temes de literatura.

La qualificació global:

Alumnes PIE: assistència i participació en classe i controls periòdics: 80 % (50 % teoria, 30% pràctica).

Alumnes no PIE: examen teoria 50%, examen pràctica 30% (juny).

Control de lectura: 10 %.

Treball de literatura: 10 %.

CRONOGRAMA

Curs 2009-10	Desembre	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny
Controls de teoria	Tercera setmana			Segona setmana			Primera setmana
Controls de pràctiques		Última setmana/	/Primera setmana				Primera setmana
Control de literatura		Última setmana/	/Primera setmana				
Control de lectura						Tot el mes	

Apèndix II**LLATÍ I DE GRAU, CURS 2010-11****TEMARI I PLANIFICACIÓ TEMPORAL**

<i>Temes</i>	<i>Continguts</i>	<i>Setmanes</i>
1	Fonologia. Sistema vocàlic i consonàntic	1
2	Morfosintaxi: substantius i adjectius; pronom; verb	8
3	Sintaxi de l'oració: parataxi i hipotaxi	4
4	Formació de paraules	1

METODOLOGIA

Classes teòriques i pràctiques.

Altres activitats:

Lectura de textos clàssics a triar entre:

1. L'*Eneida*, de Virgili.
2. Pomer i Sales (2010). S'han de llegir obligatòriament les sis primeres històries.
3. Les comèdies *Amphitruo*, *Aulularia*, *Menaechmi* i *Miles Gloriosus*, de Plaute.

Preparació dels següents temes de literatura llatina: èpica, filosofia, historiografia, lírica, oratòria, teatre.

AVALUACIÓ DE L'APRENTATGE

Tipus d'avaluació	% sobre final
a) Examen escrit individual teòrico-pràctic	70 %
b) Examen oral individual sobre les lectures	10 %
c) Examen escrit individual sobre els temes de literatura	10 %
d) Activitats presencials	10 %

CRONOGRAMA

Data	Contingut	Tipus	Valoració	Prof. responsable
de l'1 al 23 de desembre de 2010	Control de lectura.	oral	1 punt	Pràctica
17 de gener de 2011	Examen teòrico-pràctic. Constarà de: quatre preguntes (dues de desenvolupament i dues més pràctiques) a triar-ne dues indistintament. Anàlisi morfosintàctica i traducció de tres oracions.	escrit escrit	2 punts cadascuna 1 punt cadascuna	Teoria Teoria
17 de gener de 2011	Examen de literatura sobre els següents temes: èpica, filosofia, historiografia, lírica, oratòria, teatre.	escrit test	1 punt	Pràctica
del 23 de setembre al 23 de desembre de 2010	Assistència i participació activa en les sessions i en els exercicis pràctics desenvolupats en elles, l'interès mostrat per l'estudiant, la maduresa, reflexió, capacitat crítica i expressió oral		1 punt	Teoria i pràctica

MODEL D'EXAMEN DE LLATÍ I DE GRAU

Contestar a dues de les següents preguntes:

1. L'ablatiu llatí. Exemples. Evolució a les llengües romàniques.
2. La subordinació completiva en llatí.
3. Completa la taula amb l'anàlisi morfològica de les paraules subratllades al següent text:

An vero vir amplissimus, P. Scipio, pontifex maximus, Ti. Gracchum mediocriter labefactantem statum reipublicae privatus interfecit; Catilinam orbem terrae caede atque incendiis vastare cupientem nos consules perferemus? Nam illa nimis antiqua praetereo, quod C. Servilius Ahala Sp. Maelium novis rebus studentem manu sua occidit. Fuit, fuit ista quondam in hac republica virtus, ut viri fortes acrioribus suppliciiis civem perniciosum quam acerbissimum hostem coercerent (2a). Habemus senatusconsultum in te, Catilina, vehemens et grave, non deest reipublicae consilium neque auctoritas huius ordinis; nos, nos, dico (3a) aperte, consules desumus. (Cic. Cat. 1, 3).

categoria gramatical	gènere	nombre	cas	grau	persona i nombre	temps	mode	veu
----------------------	--------	--------	-----	------	------------------	-------	------	-----

4. Completar les següents taules amb totes les paraules possibles del text anterior:

paraules compostes	paraules derivades	paraules prefixades	llatí	català	fenomen/-s fonètic/-s produït/-s
			<i>terra</i>		
			<i>incendium</i>		
			<i>statum</i>		
			<i>antiqua</i>		
			<i>novum</i>		
			<i>fortes</i>		
			<i>suppliciis</i>		
			<i>auctoritas</i>		
			<i>studentem</i>		

LITERATURA

Vint preguntes d'aquesta mena:

1. Quina de les següents sèries de discursos no pertany a Ciceró?
 - a. *Verrinas, Catilinarias, Filípicas*
 - b. *De oratore, Brutus, Orator*
 - c. *De brevitae vitae, De senectute, De clementia*

PRÀCTICA (amb vocabulari, sense diccionari)

Anàlisi sintàctica i traducció de les següents frases:

1. *Caesar, cognito consilio eorum, in Cassivellauni fines exercitum duxit.*
2. *Caesar animadvertit ad alteram fluminis ripam magnas esse copias.*
3. *Virorum fortium est toleranter dolorem pati.*

